

Syyteneuvottelu – hukattu mahdollisuus

Sovintokulttuurin kehittäminen rikosasioissa:
- yhteistyöllä parempaa oikeusturvaa

Pekka Määttä

Presidentti

Turun hovioikeus

Eduskunnan lakivaliokunta 10.2.2026 klo 10.00

Kolme pointtia....

- 1. Kaikki toimet syyteneuvottelun lisäämiseksi ovat tarpeellisia/välttämättömiä. Ehdotetut toimet oikeasuuntaisia mutta riittämättömiä.
- 2. Lainsäätäjältä vaaditaan rohkeutta (luoda edellytykset muutokselle).
- 3. Oikeudenhoidon eri toimijoilta (poliisi, syyttäjälaitos, avustajat, tuomarit) vaaditaan haluamista (asennemuutosta).

Tavoite ja miten siihen päästään

Sovinnon ja
sopimisen hyödyt
riita-asioissa.

Samoja hyötyjä myös
rikosoikeudellisissa
asioissa.

Syyteneuvottelussa paljon hyvää (hyödyt mm...

- Varhaisen vaiheen konfliktinratkaisua
- Lopputulos ennakoitava (varmuus)
- Prosessi nopea (nopeus)
- Prosessi edullinen (halpuus)
- Neuvotteluun (ratkaisuun) osallistuminen lisää luottamusta (koettu oikeudenmukaisuus).
- Neuvottelussa voidaan käsitellä muitakin kuin oikeudellisia kysymyksiä (tunteet, muut intressit).
- Jos neuvotteluratkaisua ei synny, niin aina voi jatkaa (riitelyä) tuomioistuimessa.

Menettelyyn ei liity riskiä (moninkertainen kontrolli)...

- Syyttäjä virkavastuulla arvioi tuomioesityksen edellytykset.
- Uhri/asianomistaja yhdessä avustajansa kanssa arvioi tuomioesityksen edellytykset.
- Epäilty yhdessä avustajansa kanssa arvioi tuomioesityksen edellytykset.
- Tuomioistuin/tuomari virkavastuulla lopulta arvioi tuomioesityksen (tunnustuksen aitous ym.).

Vaaditaan
oikeuskulttuurin
muutos

Ongelmakeskeisyys >
ratkaisukeskeisyys

Yhteistyön edelleen
kehittäminen

Asenteet ja haluaminen

Odotukset oikeuden- hoidon eri toimijoiden suuntaan

Juridinen asiantuntijuus (objektiivinen asian arviointi).

Teoreettinen tieto ja osaaminen (rikostunnusmerkistön täyttyminen ja realististen ratkaisuvaihtoehtojen esittäminen asiakkaalle).

Sosiaaliset taidot (mm. osapuolten kokemusten ymmärtäminen).

Neuvottelutaidot ja vuorovaikutustaidot.

Odotukset lainsäätäjän suuntaan...

- Asianosaisten yhdenvertainen kohtelu – epäillyn rikoksen laadusta riippumatta kaikille epäillyille ja uhreille sama mahdollisuus.
- Lainsäätäjän viesti: ”rikoksen tunnustaminen kannattaa” rikoksen laadusta riippumatta prosessin kaikissa vaiheissa.
- Syyttäjä huolehtii virkavastuulla rikosvastuun toteutumisesta (asianomistajan suostumus ei tarpeen – toissijainen syyteoikeus asianomistajalla voisi säilyä)

Muuta: sopimisen kannalta olennaista...

- ”Epäillyn pätevä suostumus sovintoon” – pitää tietää mistä luopuu, ja mitä saa
- Syytekynnykset ylittyminen/rikoksen tunnusmerkistön täyttyminen – yhteistyö.
- Neuvottelumenettelyn asianmukaisuus – mahdollisimman samat tiedot.
- Epäillyn ja uhrin myötävaikutus/osallistaminen – yhteistyö ja hyötyjen markkinointi.

Oikeudenkäyntiin liittyvistä odotuksista...

- Syyttäjä tekee selkoa tuomioesityksen sisällöstä ja muista siihen liittyvistä seikoista sekä esittelee **tarpeellisessa määrin esitutkinta-aineistoa**.
- Avustajat: arvioivat tunnustuksen, neuvottelun, seuraamukset (asianajajan **totuusvelvollisuus** tapaohjeet kohta 8.2. ja 8.3.).
- Tuomari on **aktiivinen**: lopputulos ei saa olla yllätys (koskee erityisesti rangaistusta ja muita seuraamuksia), tarvittaessa tuomioesityksen keskusteluttaminen ja asianosaisten tekemät muutokset tuomioesitykseen.

Syyteneuvottelun lopputuloksesta...

- Tuomiolla ei sitovaa vaikutusta toisessa oikeudenkäynnissä.
- Tuomiota voidaan käyttää toisessa oikeudenkäynnissä; näyttöharkinnan avoin perusteleminen.
- Rangaistuksen lieventäminen sopimisen/tunnustuksen perusteella; käytetään ”laajaa harkintaa” ja perustellaan avoimesti.

Kiitos

